O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
JAMOAT XAVFSIZLIGI UNIVERSITETI

VALIYEV B.B.

YASHIL IQTISODIYOT

Darslik

TOSHKENT

KBK - 65
V - 15

O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti kengashida muhokama qilingan va ma’qullangan, 2024-yil 15-fevraldagi 6-sonli bayonnoma.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 25-iyun kunidagi “O‘quv-uslubiy hujjatlarni tasdiqlash, kelishuvga kiritish hamda o‘quv adabiyotlarini nashrga tavsiya berish to‘g‘risida” gi 218-son buyrug‘iga asosan nashrga tavsiya etilgan.

Valiyev B.B. Yashil iqtisodiyot. Darslik. – Toshkent., O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti, 2025.– 387 bet.

Darslik “Yashil iqtisodiyot” fanining o‘quv dasturiga muvofiq yozilgan bo‘lib, ushbu fan doirasida fanining predmeti, metodi, maqsadi va vazifalari, yashil iqtisodiyotning mohiyati va prinsiplari, uning tuzilishi va uning tarkibi, yashil iqtisodiyotning turlari, yashil iqtisodiyotning huquqiy asoslari, yashil o‘sishga aloqador subyektlarning munosabatlari, yashil iqtisodiyotni tartibga solishning o‘ziga xos xususiyatlari, O‘zbekiston Respublikasida agrar sohada “yashil o‘sishni” ta’minlash asoslari, “yashil iqtisodiyot”ni tahlil qilish usullari va ko‘rsatkichlari, iqtisodiy rivojlanishda atrof-muhit muhofazasi, milliy iqtisodiyotda “yashil texnologiyalar”ga o‘tish istiqbollari mavzulariga e’tibor qaratilgan.

Mazkur darslik O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universitetining 70310102 – “Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)” magistratura mutaxassisligi uchun mo‘ljallangan, shuningdek darslikdan boshqa oliy o‘quv yurtlarining iqtisodiyot yo‘nalishi bo‘yicha ta’lim olayotgan talabalari va magistrlari ham foydalanishlari mumkin.

Taqrizchilar:

Qodirov A.M.	O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy asoslari va muammolari ilmiy tadqiqot markazi professori, i.f.d., professor;
Yakubova E.T.	Makroiqtisodiy va hududiy tadqiqotlar instituti loyiha rahbari, i.f.f.d. (PhD);
Bozorov A.A.	O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti professori, i.f.d. (DSc), dosent.

© Valiyev B.B., 2025
© O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti, 2025

MUNDARIJA

KIRISH **3**

I BOB. “YASHIL IQTISODIYOT” FANINING PREDMETI VA VAZIFALARI **6**

1.1. Yashil iqtisodiyotga kirish 6

1.2. “Yashil iqtisodiyot” kursining predmeti va vazifalari 10

1.3. Barqaror rivojlanishni ta’minlashda “Yashil iqtisodiyot”ning o‘rni 15

II BOB. “YASHIL IQTISODIYOT”NI SHAKLLANISH KONSEPSIYASI **22**

2.1. “Yashil iqtisodiyot” konsepsiyasining mohiyati va rivojlanish bosqichlari 22

2.2. “Yashil iqtisodiyot”ni rivojlantirish yo‘nalishlari 29

2.3. “Yashil” iqtisodiyotni rivojlantirishning yo‘nalishlari 31

III BOB. “YASHIL IQTISODIYOT” GA O‘TISH ZARURIYATI, TAMOYILLARI VA MEXANIZMLARI **41**

3.1. Resurslarning cheklanganligi va “yashil iqtisodiyot”ga o‘tish zaruriyati 41

3.2. “Yashil iqtisodiyot”ga o‘tish tamoyillari 46

3.3. “Yashil iqtisodiyot”ga o‘tish siyosatining dastaklari 53

3.4. “Yashil iqtisodiyot”ning axborot resurslari va “yashil iqtisodiyot”uchun inson kapitalini rivojlantirish 63

Nazorat savollari 70

IV BOB. YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH JARAYONINI MOLIYALASHTIRISH **76**

4.1. “Yashil moliyalashtirish” tushunchasi 76

4.2. “Yashil moliyalashtirish” tizimining tarkibi va amal qilish xususiyatlari 79

4.3. “Yashil loyihalar” ni investitsiyalash yo‘nalishlari va dastaklari 82

4.4. Jahon moliya bozorida “yashil obligatsiyalar”ning o‘rni 89

V BOB. RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA “YASHIL IQTISODIYOT”GA O‘TISH TAJRIBASI **101**

5.1. IHTT mamlakatlarida “yashil iqtisodiyot”ga o‘tish dasturlari: umumiy va farqli jihatlar 101

5.2. “Yashil iqtisodiyot”ga o‘tishning AQSh tajribasi..... 107
5.3. YEIda “yashil o‘sish”ni ta’minlash strategiyasining ustuvor yo‘nalishlari..... 113
5.4. Germaniyada “yashil iqtisodiyot”ni rivojlantirish xususiyatlari..... 124
5.5. Koreya Respublikasida “yashil iqtisodiyot”ga o‘tish omillari va rivojlanish istiqbollari..... 135
VI BOB. RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA “YASHIL IQTISODIYOT”GA O‘TISH TAJRIBASI..... 148
6.1. Rivojlanayotgan mamlakatlarda barqaror rivojlanishni ta’minlash va “yashil iqtisodiyot”ga o‘tish muammosi..... 148
6.2. “Yashil iqtisodiyot”ga o‘tishning Xitoy tajribasi..... 152
6.3. MDH mamlakatlarida “yashil iqtisodiyot”ni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo‘nalishlari Rossiya..... 162
VII BOB. “YASHIL ENERGETIKA”NI BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHI..... 194
7.1. “Yashil iqtisodiyotni” rivojlantirishda tiklanadigan energiya manbalarining o‘rni..... 194
7.2. Tiklanadigan energiya iste’molining holati, tarkibi va rivojlanish istiqbollari..... 198
7.3. “Yashil energetika”ning rivojlanishiga ta’sir qiluvchi omillar..... 205
7.4. “Yashil energetika”ni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning xorij tajribasi..... 215
7.5. O‘zbekistonda “yashil energetika”ni rivojlantirish istiqbollari..... 219
VIII BOB. CHIQINDI VA ULARNI QAYTA ISHLASH TEXNOLOGIYALARI SAMARADORLIGI..... 234
8.1. Chiqindilarni qisqartirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish..... 234
8.2. O‘zbekistonda ekologik vaziyat va ekologik siyosatning ustuvor yo‘nalishlari..... 239
8.3. Tiklanadigan energiya manbalarini o‘zlashtirishni investitsiyalash xususiyatlari..... 247
IX BOB. QISHLOQ XO‘JALIGINI “YASHIL IQTISODIYOT” ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANTIRISH..... 258
9.1. Qishloq xo‘jaligini “yashil iqtisodiyot” asosida rivojlantirish

muammolari 258
9.2. Organik qishloq xo‘jaligi tushunchasi, rivojlanish ko‘rsatkichlari va usullari 264
9.3. Organik qishloq xo‘jaligini rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlash yo‘nalishlari 270
9.4. O‘zbekistonda organik qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari 275
X BOB. “YASHIL IQTISODIYOT”NI TAHLIL QILISH USULLARI VA KO‘RSATKICHLARI 284
10.1. “Yashil iqtisodiyot”ni baholashning kompleks usuli. Jahon banki yondashuvi 284
10.2. “Yashil iqtisodiyot”ni baholashda xalqaro tashkilotlar yondashuvi: umumiy va farqli jihatlar 288
10.3. GGGI va Dual Citizen xalqaro agentliklarining reyting usuli 304
XI BOB. IQTISODIY RIVOJLANISHDA ATROF-MUHIT MUHOFAZASI 315
11.1. Ekologik muammolarning mohiyati, oqibatlari va hal etish yo‘llari 315
11.2. Ekologik siyosatning mohiyati, turlari va vazifalari 322
11.3. Ekologik siyosatni amalga oshirishning iqtisodiy mexanizmi 326
XII BOB. O‘ZBEKISTONDA INSON QADRIYATI VA EKOLOGIYA, YASHIL IQTISODIYOT 335
12.1. O‘zbekistonda “yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi: zaruriyati, maqsadi, tamoyillari va vazifalari 335
12.2. Mamlakat iqtisodiyotining energiya samaradorligini oshirish yo‘nalishlari 344
12.3. Tiklanadigan energiya manbalarini o‘zlashtirish istiqbollari 347
12.4. Iqlim o‘zgarishlari oqibatlariga moslashish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish yo‘llari 356
12.5. “Yashil iqtisodiyot”ni rivojlantirishning moliyaviy va nomoliyaviy mexanizmlarini ishlab chiqish 360
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI 369

VALIYEV BOBUR BATIROVICH

YASHIL IQTISODIYOT

Darslik

Texnik muharrir: Ravshanov U.M.
Korrektor: Odilova F.K.

Bosishga ruxsat etildi: 14.08.2024. Buyurtma: № 196. Format 60x90/16
Times New Roman garniturasi bilan raqamli bosma usulida bosildi.
Hajmi: 24,62 sh.b.t., 14,37 t.-h.t. Adadi: 10 nusxa.

O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti bosmaxonasi